

szekekből egybeszerkesztett kompozíciókig, a tömön-
datosan egyszerű, de súlyos,
lényegyet mondó letisztulá-
sig, minden műben jelen
van egy nagy alkotóegysé-
niség kézjegyének sajátos
nyoma. Jelen van szűkebb,

tágabb világunk: arcokban,
szobabelsőkben, tájakban,
úgy ahogy azt Kohán
György újjáteremtette.
Úgy, ahogyan a világ ké-
pi, a valóság látványbeli
megjelenéséhez saját gon-
dolatait, érzéseit, művész-

önmagát hozzáadta. E vál-
tozatosság és egység nem
ellentmondások. Az élet-
út sajátos koháni gazdag-
ságának bizonyítékai e ki-
állításban is.

DÖMÖTÖR JÁNOS

MŰVÉSZEK A TISZA PARTJÁN

ERDÉLYI MIHÁLY

A szegedi képzőművészeknek a Nemzeti Galériában történt sikeres bemu-
tatkozása után kedves kötelességünknek tartjuk elkövetkező számainkban egy-
egy szegedi alkotó munkásságának részletesebb méltatását. — E cikk már fenti
szándékunk jegyében méltatja Erdélyi Mihály művészetét. (A szerk.)

Erdélyi Mihály 1894-ben a fények városában, Szegeden született. Mint felserdült ifjú, sorsdöntő módon a haditengerészet kötelékébe lépett, és már 18 éves korában megkezdte a világban szindbádi csatangelésait. Ebben az időben tanult meg magánúton festeni is. A budapesti Képzőművészeti Főiskola, ahova 1920-ban; Szeged város ösztöndíja alapján jutott be, a kecskeméti Művésztelep, ahol Révész Imre irányítása mellett három éven át dolgozott, az 1923—26 között folytatott tanulmányainak helyei, a firenzei és palermói akadémiák, a technikai képzést és a festési nézőpontok lehetőségének és felfogásbeli változatainak megismerését szolgáltatták számára. Fiatalkori, első tengerészleányai és az ezt követően következő számos európai országban való utazgatások után, zsebében külföldi tárlatokon elért sok szép sikerrel és biztatással, természetesen szülővárosába, az Alföld egyik legdél-
delebben és talajszint szempontból legmélyebben fekvő helyére, Szegedre tért haza, hogy itt 40 éves korában, 1934-ben végleg letelepedjék. Természetesen, mert az a fajta egészséges mese- és kalandkere-

sés nyilvánul meg benne, ami az arra hajlamost végül és szükségszerűen haza, tehát oda viszi vissza, ahonnan származik és ahonnan elindult.

„Az élet folytatódik” — mondta egy régi, még 1932-ben festett képében. Folytatódik, tehát folyamatos, értelemmel bíró, rendezett szövedék annak, aki rendjét érzéklni, abba beleilleszkedni képes — és helyileg hol lehetne ezt jobban, mint itt, a fokozott és sűrített gravitációs erők, az alföldi tények és déli fények városában.

Teljes egészében így volt idevalósi „Móra Ferenc” is, az összefüggések nagy ismerője, tudósa és művésze, akinek 1938-ban festett „Arckép”-én nyilván a megdöbbentő osztrák anschlussi megszállás tényét rajzolta meg, de erős, határozott hitét is abban, hogy az élet folytatódni fog, mert törvényszerűleg folytatódnia kell.

Ennek a „folyatódásnak” pazar jókedvét érzékelteti az 1945-beli „Ünnep a Dunán”. Az újból füstölő gyárkérmények, a habok, a vitorlák, piros-fehér-zöld és az akkor még gátlástalanul csak a fel- és megoldást jelentő ünnepi piros zászlók, szabadon röpködő galambok, a végre egymásra

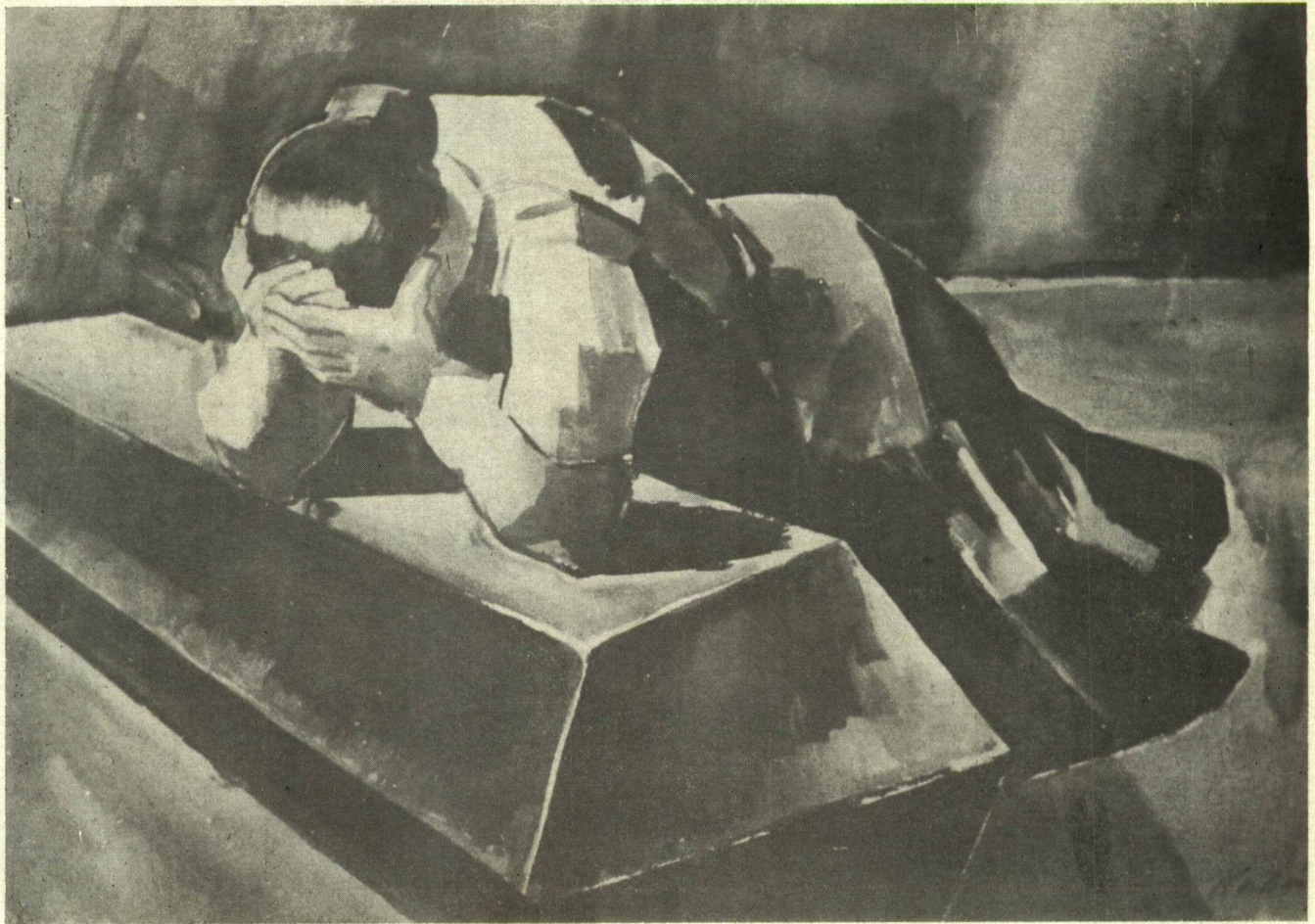
talált, jókedvű közösségben mulatozó összefüggő egysédek.

Az 1948. évi „Hídépítés”-ben is a légköri impresszionisztikus esetlegesség és elröppenésen túl, a kép minden tárgyi és személyi résztvevőjének egyéni ténykedése mellett a többivel és a közös feladattal kapcsolatos összefüggése érzékelhető. A csónakok is a víz és szél vitathatatlan törvényei szerint hanykolódnak, az előredülő alakokkal telt motoros hajók határozott cél és feladat felé törnek. A két daru függőleges felkialtójelei nem csupán csak önmagukért való elvont kép-képző elemek, hanem rászertelt kerék tárcsáikkal a két találkozó kívánó part közötti híd létesítését szolgáló munkavégző szerkezetet is jelentenek.

A vándor hazaérkezett, az otthon letelepedett, építeni kívánó hajós tiszta és derűs csodálkozása, az egészséges, erőteljes, termékeny folyamatról való segítőkészségű beszámolója ez a pompás, friss ábrázolás.

Az 1950 körüli évek a képzőművészetben — tudjuk — visszavető eltökösödést jelentettek. Az ebben az időben készült „Dorozsmai tájkép” a külszíni, impresszionisztikus kife-

KOHAN
GYÖRGY

Meghalt...

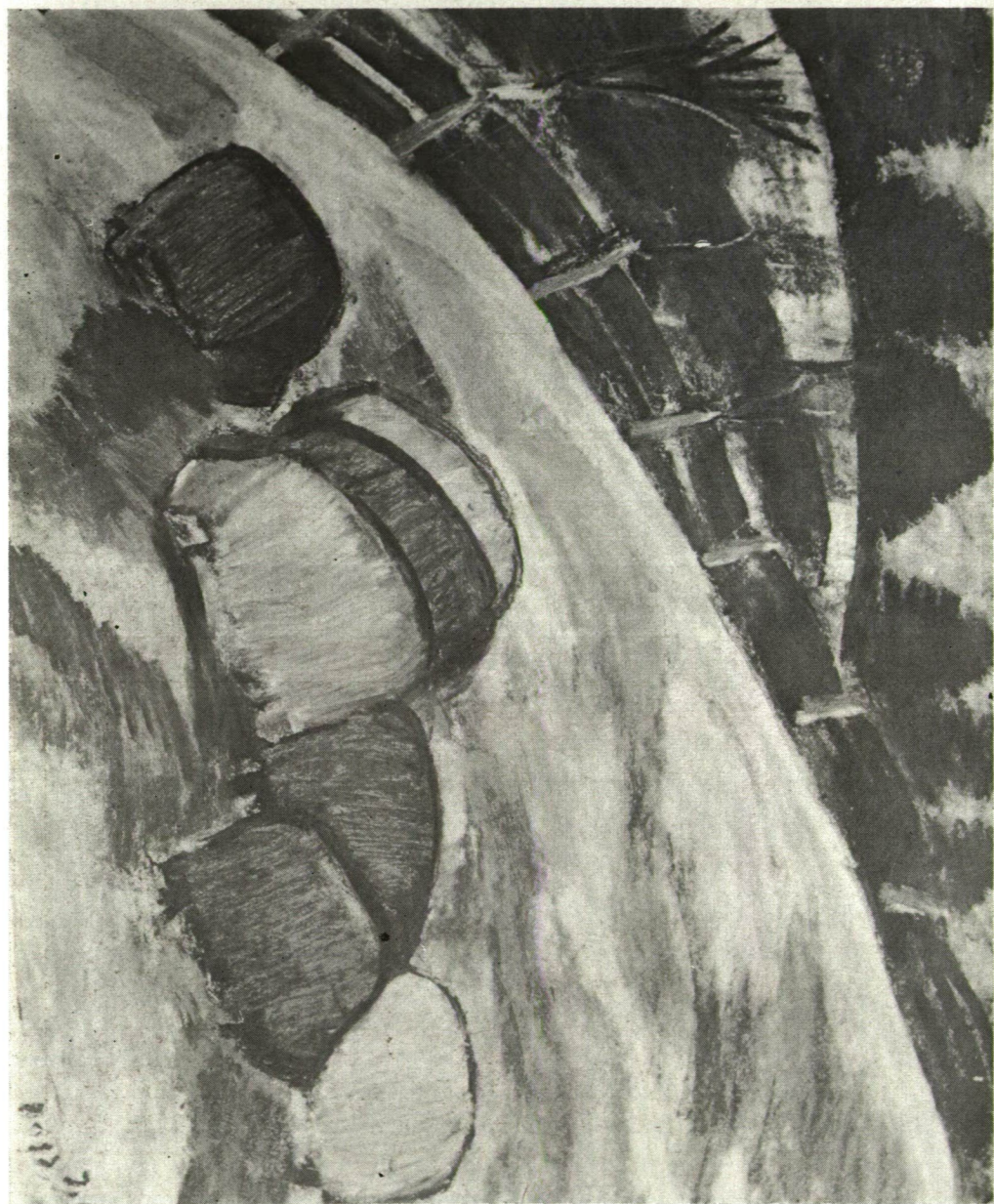
KOHÁN
GYÖRGY

Pihenő nő

NAGY ISTVAN

Pipázó katona

NAGY ISTVÁN

Havas táj — sziklával

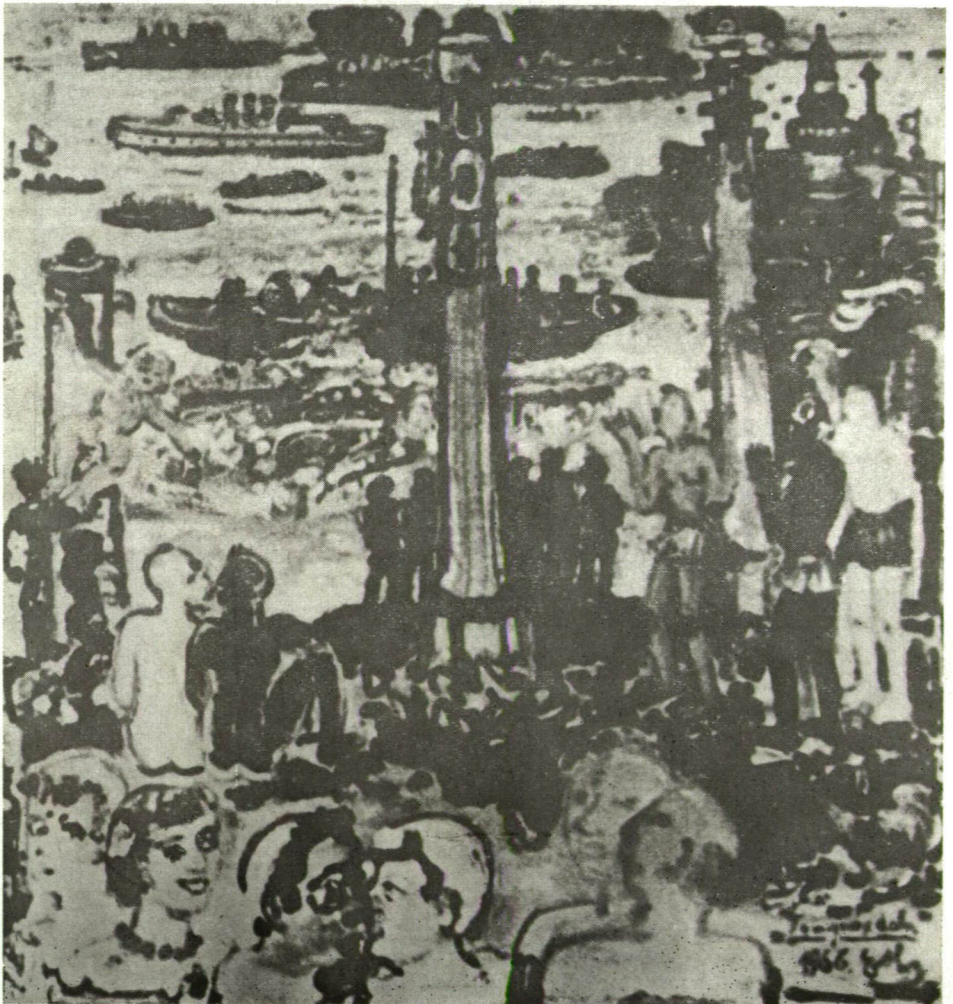

ERDÉLYI
MIHÁLY

Anya és
leánya

ERDELYI
MIHÁLY

Tenger-
parton

SOMOS
MIKLOS
RAJZA

GABUREK KARÓLY RAJZA

jezőmódhoz való közeledésével talán az akkori „monumentális” és patetikus követelmények elől való menekülést jelenti. Ez a kor művésznők gyermekdeden ártatlan látásmódjának nyilván nem kedvezett. Hasonló ez a jelenség ahhoz, amit éppen Móra Ferenc is „fennkölt lelkese-
dés”-nek nevezett, és amivel ő is, a húszas-harmincas években, mint formalisztikus és hamis követelménnyel, hadilábon állott.

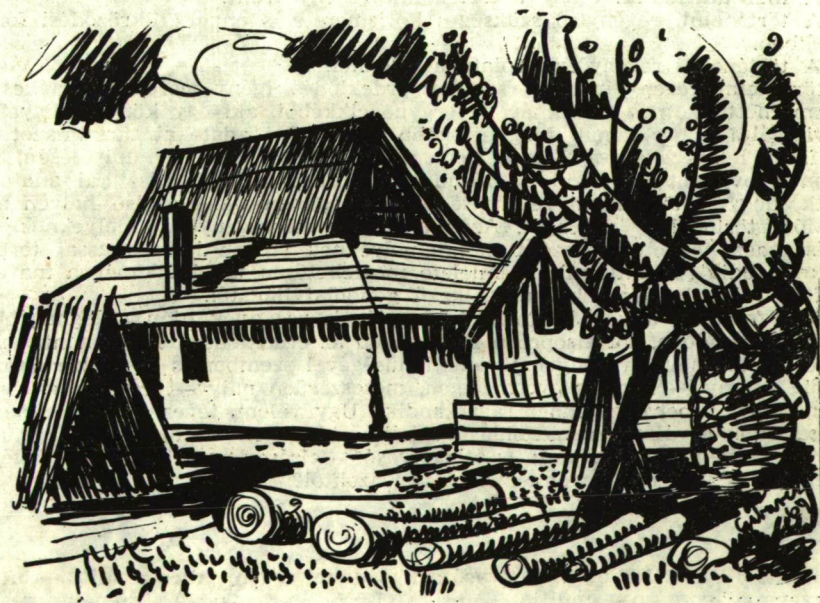
Szerencsére az 1964-es keltezésű „*Idégenforgalom*” már ismét a világnak ezt a naiv és derűs telítettségű életöröm tartalmát és kifejezését keresi. Erdélyi Mihály hetvenéves volt, amikor ezt a lazán csatangoló

külföldiekkel telt utcafor- galom-töredékét létrehozta. Újból „életfolytatású” kép ez, anyjuk másaként karon ülő gyerekekkel lődörgő bámészkodókkal, a kereten túllógó, félbevágott, folyta- tólagos alakokkal, míg felettük a Babits-versben említett módon kezdetleges, „szentek szájából kilógó makáma”-ként, hely meg- határozásául, nagy világító „Szegec” felírás függ. En- nek a mosolyos mondani- valójú világnak további álomképrészlete a tavalyi, 1966. keltezésű „*Farsangi muri*” is. Itt megint, a hát- térben levő nagy éttermi ablakon át valamiféle víz, azon hajó lebeg, kikötővá- ros látható a bal felső sar- okba szúrt holddal. Elöl a

teremben farsangolók, réz- fúvós zenekar, egymással foglalkozó önfelédtt össze- függő tömeggé alakított egyedek, táncoló párok, egészen a kép alján, szere- tőjével az az ismert, isme- rős matrózábrázolmány, aki nyilván a hátul, az ablakon túli gőzhajóhoz tartozik, és nyilván reggel már távol lesz mindattól, ami itt lát- ható.

Erdélyi Mihálynak Sze- gedon kellett maradnia, hogy az *arab mesék* lán- colatához hasonló módon megörökítse ezt az adottsá- gokban és lehetőségekben hívó, fényekre épülő, har- cos, de egyensúlyos világot.

VIDOS ZOLTÁN

Gaburek Károly rajza